
Document sobre l'Informe 2006 de l'Alt Consell Consultiu de la Generalitat Valenciana a propòsit de l'estat de la R+D+I a la Comunitat Valenciana

Autor: Comissió de les Ciències

Aprovació: Ple de 28 d'abril de 2008 a Benidorm

Antecedents

La preocupació permanent del Consell Valencià de Cultura per l'estat i el funcionament del sistema de Recerca, Desenvolupament i Innovació (R+D+i) a la Comunitat Valenciana l'ha portat a considerar amb regularitat els Informes anuals de l'Alt Consell Consultiu sobre l'estat de la qüestió. En la circumstància present, l'objecte de la nostra consideració ha estat l'Informe corresponent a l'any 2006.

A fi de valorar millor la situació, hem pogut comptar amb una exposició a porta tancada que sobre aquest Informe 2006 va oferir a la Comissió de les Ciències, l'11 de desembre de 2007, el responsable de l'edició anual d'aquesta publicació, Sr. López Estornell, cap de la Secretaria Tècnica de l'Alt Consell Consultiu en Recerca i Desenvolupament de la Presidència de la Generalitat, a qui hem d'agrair la seua col·laboració i la documentada exposició que va fer en la seua compareixença davant de la comissió.

Sobre aquesta base, i sobre la consideració del mateix Informe 2006, després d'un ampli debat en la comissió es realitzaren les apreciacions que tot seguit es detallen.

Cal destacar, anticipadament, que la primera aparició de l'informe anual de l'Alt Consell Consultiu va ser en 1999. Dedicada fonamentalment a la Comunitat Valenciana, és l'única publicació de les seues característiques que es fa per part d'una comunitat autònoma espanyola, i també a la resta d'Europa.

Fets

La inversió pública valenciana en R+D+i va ser de 675 milions d'euros, és a dir el 5% del pressupost de la Generalitat Valenciana en el període considerat (2006),

dels quals 242 milions correspongueren a innovació empresarial, i la resta a recerca i desenvolupament, repartits entre universitats, IMPIVA, organismes públics d'investigació i les conselleries d'Agricultura i de Sanitat. La quantitat total representà un augment, respecte de l'exercici anterior, d'un 16%. El percentatge dedicat a innovació empresarial va ser del 44%.

D'altra banda, la inversió pública valenciana en R+D+i representà un 0,96 del Producte Interior Brut valencià. La corresponent espanyola fou d'un 1,26%, i l'europea d'un 1,8%. Tots aquests percentatges són inferiors als de les inversions fetes pel Japó i pels Estats Units d'Amèrica. La situació, per davall de la mitjana espanyola i de l'europea, s'explica en part perquè es va partir d'uns nivells d'inversió molt baixos: el 0,25% fa vint anys.

Percentualment, la inversió de les empreses privades valencianes és molt inferior a la inversió pública: un 37% i un 63% respectivament. La mitjana espanyola se situa en el 50% per a cada un dels dos sectors. Això s'explica en part per la composició per sectors i per dimensions empresarials de l'estructura econòmica valenciana: gran pes de sectors amb poca demanda de recerca científica –no en innovació: construcció, disseny, comercialització, etc. (indústries del calcer, dels joguets, del moble, ceràmica...); poques empreses grans –i la major (la Ford) concentra el treball de recerca a l'estranger—; i poca presència de sectors amb forta demanda de recerca, com la indústria farmacèutica. Més encara, en els últims decennis hi ha hagut una desacceleració de la inversió industrial, per causa de l'atracció exercida sobre les inversions pels sectors de la construcció i la promoció immobiliària.

Altres factors importants que incidixen en aquesta inversió privada més reduïda que la pública serien:

- Pocs recursos humans qualificats: poca presència en les empreses de titulats en enginyeria que puguen fer de "traductors tecnològics" entre la recerca i les necessitats empresarials.
- Poca interrelació entre organismes públics de recerca i empreses.
- Poc efecte multiplicador en el sector empresarial de la recerca universitària.
- Problemes de convivència entre els instituts tecnològics i les universitats, per causa de les escasses dimensions del mercat.

- Poques eixides professionals per als investigadors –el país no és solament pobre en capital humà qualificat, sinó que a més n’exporta.
- Excessiva dependència d’activitats empresarials de comportament cíclic i guanys ràpids en èpoques determinades, com la construcció, i poca dedicació –i poc personal qualificat disponible—a trobar i explotar habilitats i productes difícils de reproduir.

La columna vertebral valenciana en el camp de la R+D+i és el sector públic, i la seua contribució es troba estancada. La reducció de la població estudiantil universitària –les universitats públiques i privades ja competixen entre si en la captació de nous estudiants—, amb la minva consegüent de les dimensions i dels recursos universitaris, és una circumstància objectiva que obstaculitza la creació de nous departaments de recerca. Les dificultats legals i de la cultura universitària fan que, en la pràctica, siga difícil la contractació de personal estrictament investigador. El progressiu envelliment del professorat és conseqüència de les dificultats per a incorporar nous científics jòvens. De tota manera, si bé les universitats encara poden augmentar la seua captació de recursos, ja que només un 15% dels ingressos econòmics universitaris provenen d’inversions públiques i privades en recerca, hi ha dos circumstàncies que frenen el possible augment: predominantment, els incentius dels investigadors universitaris depenen de la publicació dels seus treballs en revistes especialitzades; un objectiu poc compatible amb les necessitats empresarials de resultats pràctics i assolibles en períodes més curts que els imposats a la recerca acadèmica; i, d’altra banda, no es fa ús de la figura dels agents de recerca, dedicats a la comercialització dels recursos, a identificar necessitats industrials i a posar en contacte els departaments de recerca amb els sectors corresponents; per contra, es depén de sistemes de transferència tecnològica poc flexibles, no aptes per a facilitar la funció dels agents esmentats.

Conclusions

1.- Considerem molt positiva la iniciativa de l’Alt Consell Consultiu de la Generalitat Valenciana que any rere any publica un informe detallat, documentat i reflexiu, sobre l’estat de la R+D+i a la Comunitat Valenciana. La iniciativa no té comparació en el nostre entorn, tant pel contingut, com per la persistència, tots dos ben dignes de lloança.

2.- La taxa sobre el PIB valencià dedicada a R+I+i ha pujat en els darrers anys fins a un 0,96, havent partit d'una taxa inferior al 0,7. En el context espanyol, la taxa ha pujat també en el mateix període, fins a situar-se en un 1,26. Dos resultats positius dels quals ens congratulem, alhora que fem una crida als poders públics i a les instàncies privades pertinents, i a la Generalitat Valenciana particularment, en el cas que ens ocupa de la Comunitat Valenciana, per tal que amb vista al futur s'amplifiquen els esforços que augmenten aquesta taxa. Cal tenir en compte que les xifres anteriors s'han de comparar amb la taxa mitjana europea, la qual és d'un 1,8.

3.- Una característica de la R+D+i valenciana és la baixa contribució relativa del sector privat a la taxa global (sector públic 63%, sector privat 37%). Assenyallem ací algunes iniciatives que podrien ajudar a augmentar aquesta contribució:

- Les oficines encarregades de la transferència dels resultats de la investigació de les universitats s'haurien de dotar-se d'agents qualificats de transferència tecnològica al costat del personal actual, predominantment administratiu.
- S'ha de continuar insistint en el paper mobilitzador que, amb vista a la correcció d'aquesta mancança, pot tenir la xarxa actual d'Instituts Tecnològics i la seua ampliació.
- S'ha de continuar fent estudis de camp precisos de les empreses per tal d'identificar els problemes que tenen per a incorporar-se a una política de participació en l'esforç general de R+D+i.
- Seria desitjable la introducció de mesures legals que complementaren la Llei estatal de mecenatge a fi que pugua incloure les donacions i les despeses compromeses per les empreses en activitats de R+I+i. Si, com sembla, les empreses solen preferir en aquest punt les subvencions i ajudes directes, potser caldria encara dissenyar un marc legal, i unes actuacions flexibles, de manera que qualsevol empresa, en cada moment, pugua triar per quin dels dos camins transitar, el de la desgravació fiscal o el de la subvenció directa. En qualsevol cas, una altra línia d'actuació per a implicar més i més empreses en l'esforç de R+I+i podria ser la dels crèdits barats, ara en estudi.

4.- Quant al sector públic, l'augment necessari de l'actual taxa de R+I+i a la Comunitat Valenciana no pot ignorar l'augment correlatiu que implica en les plantilles de personal, especialment de personal investigador, ja que en aquest

camp no convenen augments massa sobtats. Val més comprometre's en una política sostinguda a mitjà termini d'augment estable d'aquestes plantilles.

5.- Les urgències de les necessitats actuals de les nostres empreses i del nostre teixit social no ens haurien de fer oblidar la necessitat de continuar fent investigació bàsica amb criteris d'excel·lència.

6.- Les universitats haurien de millorar i diversificar els criteris de reconeixement dels mèrits curriculars dels seus professors i investigadors, a fi que també siguen reconeguts com cal, per a la carrera acadèmica, aquells vinculats als aspectes més clarament d'innovació. També les universitats haurien de ser dotades amb fons específics que els permeteren la contractació d'investigadors-docents per criteris substancialment d'investigació, i no únicament per les estrictes necessitats docents de la institució universitària. Aquestes dotacions específiques s'haurien de distribuir entre les diverses universitats per criteris majoritàriament d'excel·lència.

Aquest document ha de traslladar-se al Govern valencià, a la Conselleria d'Educació, a la Secretaria Autònoma d'Educació, a les Universitats públiques i privades, a la Cambra de Comerç de València, a la Confederació Empresarial Valenciana i a l'Associació Valenciana d'Empresaris.